

EENVOUDIG MAAR GERAFFINEERD

Laurie Langenbach (1947-1984) in de reeks Privé-Domein

“Ik ben tot mijn verbazing weer in de liefde verzeild geraakt”, schrijft de 31-jarige Laurie Langenbach op 28 maart 1978 in haar dagboek. Na ruim tien jaar in de journalistiek en de popmuziek was in 1977 haar eerste roman, *Gebeime liefde*, gepubliceerd en wilde ze zich helemaal aan de literatuur wijden. Uitgerend op dat moment wandelde de gesjeesde popmuzikant Wally Tax haar leven binnen en nam het over met de doortraptheid van de junkie. *Le Tout* Amsterdam wist al dat het mis zou gaan toen voor haar alles nog rozengneur en maneschijn leek. Hij gaf het geld uit dat zij verdiende en haalde haar uit de concentratie die ze nodig had om te schrijven. Pas toen hij fysiek gewelddadig werd, wilde ze de waarheid onder ogen zien. Het kwartje viel echter niet definitief. In de laatste fase van haar op 25 oktober 1984 door kanker afgekapte leven week hij niet van haar zijde. Na het lezen van de Privé-Domein-uitgave *Laurie Langenbach, Brieven, dagboeken en een geheime liefde*, bezorgd en ingeleid door de journalist en historicus Rutger Vahl, die eveneens de biografie van Wally Tax schreef¹, is het verleidelijk die ultieme opoffering ook of deels te zien als de strategie van de vale gier in het zicht van een smakelijk kadaver.

Zoals onlangs nog in dit blad besproken door Dirk Leyman biedt Privé-Domein van De Arbeiderspers al een halve eeuw gevarieerde inkijkjes in de levens en relaties van mensen die we (zouden kunnen) kennen omdat hun werk is uitgegeven.² In de tijd dat Langenbach debuteerde, werd de literatuur in Nederland nog zo goed als gemonopoliseerd door mannen met angst voor of ongelooft in vrouwen die iets konden. Dat vertaalde zich in neerbuigendheid, wegwuiverij en de spreekwoordelijke uitzondering. Alleen geëmancipeerde mensen die zelfs iets voorstelden, hadden oog voor Langenbachs talent. Zoals Heere Heeresma (1932-2011), die met haar het brievenboek *Hier mijn band en daar je wang* (1978) schreef.

Schrijfervaring had Laurie Langenbach in overvloed. Meteen na de middelbare school in Den Haag begon ze in Amsterdam als modejournaliste voor het damesblad *Eva* en op de redactie van het

Langenbachs naam was magnetisch, haar mening telde in de hippietijd, toen Amsterdam zich afficheerde als Magisch Centrum van de wereld

alternatieve muziekblad *Hitweek*, waar de creatieve aanjager Willem de Ridder (1939) haar had binnengehaald. Haar naam was magnetisch, haar mening telde in de hoofdstedelijke beat- en hippiecultuur in de tijd dat Amsterdam zich, naar een idee van Simon Vinkenoog (1928-2009), afficheerde als het Magisch Centrum van de wereld. Met de lancering van de beweging Women Power in 1969 bood ze een speels alternatief voor het barricadefeminisme. Niet de afwijzing maar de tijdelijke overgave aan de inwisselbare man was het credo waar Langenbach naar leefde, met alle verwarring en eenzaamheid die dat met zich mee kon brengen.

In de macho- en graaiwereld van de pop (bandjes) muziek – ondanks alles de belangrijkste culturele ontwikkeling binnen haar generatie – probeerde ze ook als songschrijver en op het podium een plaats te veroveren. Ze zong bij de psychedelische rockgroep *Ahora Mazda*, trad op met zelfgeschreven songs en probeerde het ook internationaal te maken, onder anderen via de Griekse componist en (pop)musicus Vangelis (1943). Het respect dat ze verdiende, kreeg ze van de muzikanten van *The Houseband* (huisband van de Amsterdamse concertzaal *Paradiso* en de *VPRO*), onder wie Jakob Klaasse, later de muzikale toeverlaat van *Doe Maar*.³

Uit het Amsterdamse uitgaansleven haalde Langenbach de inspiratie voor *Gebeime liefde*. Het verhaal, integraal afgedrukt in dit Privé-Domeindeel, wordt voortgejaagd door haar reële obsessie met de schaker Jan Timman (1951), zoals enkele maanden na de publicatie onthuld werd – maar niet

voordat de *Leeuwarder Courant* de onbekende vlam had getypeerd als “een eersteklas flapdrol, een labiele kwal en een domoor”, “het doodschoppen niet waard”.

Tegelijkertijd is *Gebeime liefde* een autobiografie. Langenbach was een kind van expats in de tropen. Ze ontwikkelde zich tot een vrije vrouw die haar eigen geld verdiende, op zichzelf woonde en het daar gezellig maakte met kaarsen, bloemen en poezen. Opgemaakt en geparfumeerd ontmoette ze in kunstenaarssociëteit De Kring bij het Leidseplein de “vluchtige vreemdeling” alias “mooie voortvluchtige” met zijn klassieke trekken, halflange engelenhaar en omfloerste blik. Vanwege zijn schaaftalent meende ze dat hij meer dan gemiddeld intelligent was, maar van haar interesse in hem begreep hij in ieder geval niets. Typerend was de tijdelijkheid van haar bevestiging, al duurde het dit keer ongewoon lang. Vier maanden vóór de publicatie van *Gebeime liefde* schreef ze in haar dagboek: “Ik ben ook eindelijk bevrijd van mijn drie jaar durende uitzichtloze verliefdheid. Op een dag dacht ik: wat moet ik ermee? Zo’n vage, wispelturige jongen? En toen was het, heel wonderlijk, ineens over.” De zelfkennis en zelfspot die uit *Gebeime liefde* spreken, raakten destijds ondergesneeuwd door sensationele berichtgeving en jaloezie op haar verkoopcijfers.

De brieven en dagboekfragmenten zijn nu eens onthullend, dan weer ontroerend of schrijnend, zoals de laatste brief van de stervende dochter aan haar moeder. Langenbach was in de val gelopen van een Haarlemse macrobioot annex alternatief genezer die later veroordeeld werd voor medeplichtigheid aan de dood van ten minste vier patiënten die uit wantrouwen tegen het reguliere medische circuit bij hem hadden aangeklopt. Voor een plaats in de literatuurgeschiedenis is natuurlijk meer nodig dan een tragisch einde. Na *Gebeime liefde* heeft Langenbach helaas nog maar weinig productieve jaren gehad. De belofte van talent voor het schrijven van fictie heeft ze niet kunnen inlossen. De kritiek prees sowieso vooral haar non-fic-

tiewerk, zoals de verhalenbundel *Gevallen vrouwen* (1981) en de verzamelde columns over sportmensen *Al dat zweet* (1983).

Langenbachs literaire nalatenschap laat een authentieke stem horen en leest ook nog eens erg lekker. *Gebeime liefde* spat volkomen fris van de pagina’s. Inhoud en stijl zijn taboeloos en toch respectvol, eenvoudig en toch geraffineerd. Het hardst is ze altijd voor zichzelf. Ook de brieven (vanaf 1972) lijken geschreven om (ooit) gepubliceerd te worden. Meer dan een tijdsbeeld laten ze een individuele ontwikkeling zien.

Op zijn beurt maakt Vahl duidelijk dat niet alleen de literaire arrivés maar ook de aanstormende feministen indertijd te blasé of meeloperig waren om de Amsterdamse socialite op haar merites als schrijfster te beoordelen. Die fout maken we als het goed is geen tweede keer.

LUTGARD MUTSAERS

RUTGER VAHL, *Laurie Langenbach. Brieven, dagboeken en een geheime liefde*, Privédomein nr. 292, De Arbeiderspers, Amsterdam, 2017, 352 p.

NOTEN

1. LUTGARD MUTSAERS, ‘Noten op zijn zang. Biografie van Wally Tax’, *Ons Erfdeel*, jg. 58 (2015), nr. 4, pp. 172-173.
2. DIRK LEYMAN, ‘Ongegeneerd gluren in beroemde schrijverslevens. Vijftig jaar Privé-Domeinreeks’, *Ons Erfdeel*, jg. 59 (2016), nr. 3, pp. 132-136.
3. LUTGARD MUTSAERS, ‘Een vijfde Doe Maar. Componist-arrangeur-muzikant-producer Jakob Klaasse’, *Ons Erfdeel*, jg. 56 (2013), nr. 3, pp. 127-129.